

Het nieuwe harde beleid van het Commissariaat voor de Media

Opinie

Bertil van Kaam*

‘Met een rechte rug’ kopt de column van Commissaris De Cock Buning in Broadcastmagazine van enkele weken geleden.¹ Ze verbaast zich daar over de verontwaardiging die in medialand is ontstaan over twee recentelijk door het Commissariaat opgelegde boetes. De NTR krijgt een boete van € 150.000,- voor het programma *Het Sinterklaasjournaal* en Omroep Max een boete van € 162.000,- voor het programma *Heel Holland Bakt*. Volgens De Cock Buning is de Mediawet duidelijk – zij ziet het liefst dat de omroepen zeggen: ‘jullie hebben gelijk, wij accepteren de boete en voorkomen in de toekomst verdere overtredingen’. Maar met de nieuwe koers van het Commissariaat is het de vraag of dat wel realistisch is. Beide beschikkingen laten immers zien dat het Commissariaat de normen uit de Mediawet opnieuw en ruimer dan voorheen interpreteert en daaraan stevige boetes verbindt.

De nieuwe lijn is een aantal jaren geleden ingezet. In *Bibaboerderij* (2012) stelde het Commissariaat zich tot in hoogste instantie op het standpunt dat C1000 de televisieserie had gesponsord met de vergoeding aan de producent voor de merchandise, waarbij omroep Tros geen partij was.² Deze nieuwe interpretatie van het sponsorverbod werd door de rechtbank en de Afdeling afgewezen omdat de merchandiserechten een zelfstandige marktwaarde hebben die niet kan worden aangemerkt als een bijdrage aan de totstandkoming van het programma. Schending van het dienstbaarheidsverbod werd echter wel aangenomen, nu de omroep met het uitzenden van het programma een platform had verleend aan C1000 om een meer dan normale winst te behalen. Ook deze normschending was niet eerder aan de orde in het toezichtsbeleid. De fikse boete van € 270.000,- is door de bestuursrechter uiteindelijk teruggebracht tot € 100.000,-.

In *Sprookjesboomfeest* (2014) draaide het om de gelijknamige attractie die een aantal weken na de laatste uitzending (wederom door Tros) opende in de Efteling en een klein jaar later werd gevolgd door een musical.³ Het Commissariaat en de bestuursrechter concluderen dat de omroep het dienstbaarheidsverbod heeft geschonden omdat zij heeft nagelaten afspraken te maken met de Efteling over de toekomstige attractie en musical. Weer een nieuwe, ruimere interpretatie van het dienstbaarheidsverbod. En ook het reclameverbod – tot dan toe alleen van toepassing indien daarmee de afname van bestaande producten wordt bevorderd – wordt geherinterpreteerd en blijkt tevens van toepassing te zijn op toekomstige producten, middels een zgn. ‘herinneringseffect’. De uitingen in het programma hebben zich in het geheugen van de kijker genesteld en kunnen bij de latere introductie van een product nog een wervend effect hebben. Dit effect is overigens niet oneindig. Een periode van tien maanden tussen de laatste uitzending en de opvoering van de musical, gaat de bestuursrechter te ver. De boete wordt teruggebracht van € 120.000,- naar € 69.000,-.

De harde lijn wordt met de beschikking inzake *Het Sinterklaasjournaal* doorgezet.⁴ Voor de verkoop door een groothandel van pakpapier met het Sinterklaaslogo en de originele Sintstaf heeft NTR een nevenactiviteit aangevraagd. Het Commissariaat keurt deze goed, maar wel onder verwijzing naar het verbod op het doen van vermijdbare uitingen. Omdat beide producten veelvuldig in het programma terugkomen, is er volgens het Commissariaat sprake van een schending van dit verbod. Tot dan toe had het verbod uitsluitend betrekking op het bevorderen van de afname van producten door consumenten. Onder de nieuwe interpretatie van het Commissariaat valt er nu ook business-to-business verkoop onder. Overigens zal de bestuursrechter zich in een eventueel beroep voor de eerste maal moeten buigen over de rol van de informatievoorziening aan het Commissariaat in het kader van de aanvraag van een nevenactiviteit bij de beweerde normschending. Volgens de NTR had zij immers niet alleen jaarlijks overleg over het Sinterklaasjournaal maar was het Commissariaat ook op voorhand op de hoogte van de inhoud van het programma.

Tot slot het populaire programma *Heel Holland Bakt*.⁵ Ten tijde van de uitzendingen brengt Albert Heijn onder het gelijknamige merk een groot aantal merchandiseproducten op de markt. Omroep Max is geen partij bij de merchandise-overeenkomst tussen BBCW en AH. In de overeenkomst tussen Omroep Max en BBCW zijn de merchandiserechten door deze laatste voorbehouden. Het Commissariaat concludeert dat Max geen overeenkomst had mogen sluiten waarbij zij iedere controle met betrekking tot de merchandise uit handen geeft. Hiermee schond Omroep Max haar zorgplicht om overtreding van het dienstbaarheidsverbod te voorkomen, aldus het Commissariaat. Wederom een nieuwe interpretatie van het dienstbaarheidsverbod. In *Bibaboerderij* oordeelde het Commissariaat nog – in reactie op een verwijzing door Tros naar het Amerikaanse format Sesamstraat – dat de omroep in het geval van een buitenlandse producent weinig invloed heeft en dat er weinig ruimte is voor onderhandeling. In *Heel Holland Bakt* wordt het beleid op dit punt aangescherpt. Een omroep die van een derde de formatrechten van een programma verkrijgt, is ook verantwoordelijk voor de meer dan normale winst behaald door een andere partij waarmee die derde contracteert.

De twee laatste zaken laten zien dat het nieuwe harde beleid van het Commissariaat met ferme boetes onverkort wordt doorgezet. Maar als de spelregels door het Commissariaat voortdurend worden bijgesteld, dan mag de luidruchtige verontwaardiging bij de media-instellingen niet als een verrassing komen. De conclusie van De Cock Buning dat de Mediawet duidelijk is, wordt door de omroepen kennelijk niet gedragen. De vaststelling door het Commissariaat dat er nog voldoende ruimte is voor de aankoop van prachtige publieke programma’s – met of zonder merchandise – klinkt mooi, maar is dus uiterst onzeker.

* Mr. H.A.J.M. van Kaam (Van Kaam advocaten) is advocaat te Amsterdam en heeft AVROTROS bijgestaan in procedures tegen het CvDM.

1 M. de Cock Buning, ‘Met een rechte rug’, <http://broadcastmagazine.nl/madeleine-de-cock-buning-7-april/>.

2 Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State 27 juni 2012, 201108858/1/A3 (de TROS/Commissariaat voor de Media *Bibaboerderij*).

3 Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State 9 juli 2014, 201212030/1/A3 (de TROS/Commissariaat voor de Media *Sprookjesboomfeest*).

4 Commissariaat voor de Media 10 maart 2015, 626031/639004 (Commissariaat voor de Media/Stichting NTR *Sinterklaasjournaal*).

5 Commissariaat voor de Media 17 maart 2015, 633609/641543 (Commissariaat voor de Media/Omroep MAX *Heel Holland Bakt*).